

595.706492

E 61

INSECTS

DIV. INS.
U.S. NATL. MUS.

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

No. 307.

Deel XIII.

1 Januari 1951.

*Adres der Redactie :*B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12^{II}, Amsterdam-Zuid 2 — Nederland

INHOUD: Dr M. A. Lieftinck (p. 193). — L. Vári: Nederlandse Lepidoptera (p. 193). — P. J. Brakman: *Oncotylus viridiflavus* Goeze (Hem.-Het.), een opvallende nieuwe Miride voor de Ned. Fauna (p. 199). — G. van Minnen: Behangersbijen (p. 202). — Charles S. Papp: Eine neue *Euscelus*-Art aus Columbien (Col. Curculionidae) (p. 203). — Literatuur: (p. 206: A. Reyne; p. 207: G. Kruseman). — Korte mededelingen: (p. 198: B. J. Lempke, J. Lukkien; p. 201: K. Lems; p. 202: H. Col-dewey, Redactie; p. 205: B. J. Lempke; p. 207: H. Prakke; p. 208: H. Wiering, D. Mac Gillavry). — Correcties: (p. 208).

Dr M. A. Lieftinck

Bij leden van de Nederlandsche Entomologische Vereeniging is het voldoende bekend dat M. A. LIEFTINCK, hoofd van het Museum Zoologicum Bogoriense, als scherpzinnig en nauwgezet onderzoeker een zeer vooraanstaande plaats inneemt onder de Nederlandse entomologen. Het was dan ook alleszins gemotiveerd dat de Koninklijke Nederlandsche Akademie van Wetenschappen hem enige jaren geleden benoemde tot correspondent. Het is nu een verheugend feit, dat ook uit het buitenland de erkenning van de verdiensten van LIEFTINCK naar voren komt. Op 24 November 1950 werd namelijk door de Universiteit te Bazel aan hem de graad van doctor honoris causa verleend, waarbij Professor Dr E. HANDSCHIN als promotor optrad. De Nederlandse entomologen zullen zich er unaniem over verheugen dat iemand van de bekwaamheden van LIEFTINCK op deze wijze de hem toekomende waardering verkrijgt.

Nederlandse Lepidoptera

door

L. Vári

(5e Faunistische Mededeling)

(slot)

7. *Elachista alpinella* Stt. Faunae nov. species. STAUDINGER Katalog Nr. 3942.

Deze merkwaardige vangst werd gedaan door de heer PIET tijdens zijn inventarisatie van het plassengebied rond Ankeveen. Het enige exemplaar — een ♀ — werd op 31-VIII-1943 te Ankeveen gevangen. Het is een forse soort, die veel lijkt op *E. griseella* Z., waardoor de determinatie zonder vergelijkingsmateriaal geen zekerheid gaf. Ik zond het exemplaar ter verdere bewerking aan de heer KLIMESCH te Linz a. Donau, die zo vriendelijk was het met de collecties in het Wiener Naturhistorische Museum te vergelijken. Hij zond het exemplaar terug als *E. monticola* Wck., doch daar MEYRICK, BENANDER en anderen deze twee soor-

ten als synoniem beschouwen, vermeld ik het als *E. alpinella* Stt. Alleen door een nauwkeurige vergelijking van de genitalia is vast te stellen, wie gelijk heeft. *E. monticola* komt voor in Finland, Zweden, Noorwegen, Denemarken en Duitsland, steeds in bergachtige streken. In dit soort gebieden komt ook *alpinella* in Schotland en Ierland voor, waar volgens MEYRICK de soort in moerassen leeft. De vangst van *alpinella* in Ankeveen is dus merkwaardig, daar deze gebieden op zeeniveau liggen.

De rups leeft in *Carex*-species en mineert vanuit het blad in de stengel en zelfs tot in de wortel. MEYRICK geeft als voedselplant op: *Carex acutiformis* Ehrh. (*paludosa* Good.) doch SPULER geeft ook *C. fulva* Good., *C. riparia* Curt. en *C. acuta* L. op.

De genitalia van de ♀♀ zijn in het genus *Elachista* slechts weinig gedifferentieerd, wat trouwens ook het geval is met de genitalia van de ♂♂. De genitalia van het Nederlandse exemplaar zijn afgebeeld in fig. 11. De ovipositorlobben zijn aan de top iets afgerond, aan de basis wat grotere haren; de apophysen lang en slank, anapophysen korter en met brede basis; ostium duidelijk gechitiniseerd met uitgeholde rand, ductus bursae en bursa zeer dun, geen signum aanwezig, slechts wat verspreide, fijne puntjes.

8. *Anarsia lineatella* Z. Faunae nov. species. STAUDINGER Katalog Nr. 2999. (Verslag 8ste Herfstvergadering, Tijdschr. v. Ent. 91: XCIII, 1949).

Deze soort, die een belangrijke vijand in de glascultures in het Westland kan worden, is ook reeds gesignaleerd van Zuid-Limburg, waar de rupsen in boomgaarden gevonden zijn. De rupsen van de eerste generatie boren in de toppen van de jonge perziktwijgen, die daardoor afsterven. De rupsen van de zomergeneratie boren zich in de vruchten, die dus hun waarde verliezen.

Het geslacht *Anarsia* is gekenmerkt door de asymmetrische genitalia van de ♂♂, terwijl meerdere soorten bovendien een merkwaardig gevormde structuur aan de toppen van de valva hebben. In fig. 12 zijn de genitalia van het ♂ afgebeeld. De uncus is spits met afstaande haren voorzien; linkervalve aan de basis blaasvormig gezwollen met enkele stekels, over dit blaasvormige gedeelte een lange, opwaarts gebogen chitineuse arm, de top van de valve rond, dicht bezet met papillen, die elk aan hun top met korte stekels voorzien zijn; rechtervalve aan de basis breed, plotseling versmald tot voorbij de helft, dan weer iets breder, vanaf dit punt een lange, smalle en gepunte stekel naar basis gericht, top van valve rond en als linkervalve met papillen; aedoeagus lang, voor het midden gebogen en vrij spits toelopend, geen cornuti. In mijn collectie bevinden zich slechts twee ♂♂, waardoor ik geen afbeelding van de vrouwelijke genitalia kan geven.

A. lineatella Z. is bekend van Duitsland en België.

9. *Pammene agnotana* Rbl. Faunae nov. species. STAUDINGER Katalog Nr. 2250a.

Ook dit is weer een opvallende vangst, daar van deze soort tot heden slechts weinig bekend is. Tot dusver was *agnotana* alleen bekend van Midden-Europa en daar de soort sporadisch vertegenwoordigd is in de musea, gaf de determinatie van het ♂, dat ik op 2 Juni 1942 te Hulshorst ving, geen goede resultaten. Ook dit exemplaar zond ik aan de heer KLIMESCH, die zo welwillend was het voor mij te vergelijken in het

Wiener Naturhistorische Museum, waar ook de collectie en typen van REBEL zijn. Gaarne wil ik ook op deze plaats hem danken voor de determinaties van mijn nieuwe soorten.

De genitalia van het vermelde exemplaar staan in fig. 16. Deze hebben grote overeenkomst met *P. nitidana* F., waarmee ook de vlinder veel gelijkenis vertoont. De valva zijn echter sterker behaard op de sacculus; aedoeagus als bij *nitidana*.

10. *Phalonia implicitana* Wck. Faunae nov. species. STAUDINGER Katalog Nr. 1771. (Ent. Ber. 12 : 414, 1949).

Het eerste inlandse exemplaar van deze soort ving ik 24 Augustus 1946 op een opgespoten terrein in Amsterdam-West op licht. Het was sterk afgevlogen en de determinatie werd uitgesteld. Nadat ik echter een tweede exemplaar te Bakkum op 25 Aug. 1947 ving, kon de determinatie mede door een genitalia-preparaat met zekerheid geschieden. In de collectie van de heer DOETS bleek eveneens de genoemde soort aanwezig te zijn en wel van Kortenhoeft, 5 Sept. 1947 en van Hilversum, 10 Mei 1948. Er komen twee generaties per jaar voor. De rups leeft eerst in de bloemhoofdjes van verschillende Composieten: Anthemis, Matricaria en Solidago; daarna gaat zij in de stengel. (MEYRICK, 1927, Revised Handbook: 490, no. 18).

Ph. implicitana Wck. is bekend uit Engeland, België en Duitsland.

11. *Evetria purdeyi* Durr. Faunae nov. species. STAUDINGER Katalog Nr. 1846a.

Van deze soort, die alleen van Engeland bekend is, ving ik op 18 Augustus 1947 te Bakkum één ♂ op licht. De soort lijkt veel op *sylvestrana* Curt., doch is kleiner. Het verdient daarom aanbeveling om kleine exemplaren, die als *sylvestrana* gedetermineerd zijn, op de genitalia te onderzoeken.

De rupsen van beide soorten leven in Pinus-soorten en boren in de loten (MEYRICK, 1927, Revised Handbook: 532, no. 8 en 9). MEYRICK veronderstelt, dat *purdeyi* een geïmporteerde soort is. Wellicht zal dit ook bij ons het geval zijn, doch dat is moeilijk te constateren.

Zie voor genitalia van beide sexen: PIERCE, The Genitalia of the Tortricidae, pl. XXVII, 1922.

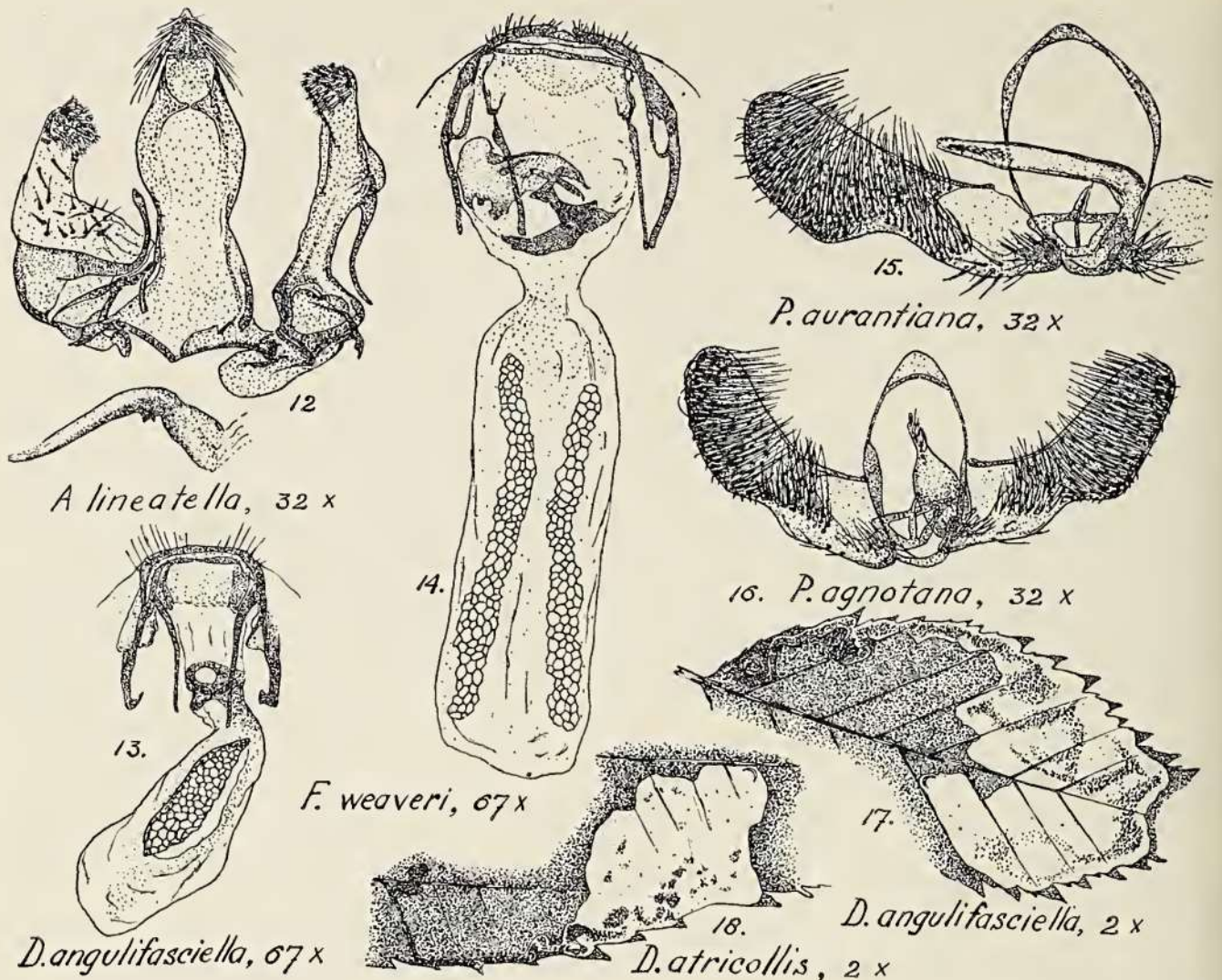
De genitalia van genoemde soort zijn afgebeeld door PIERCE: The Genitalia of the Pyrales, pl. VII, 1938.

In de meeste Westeuropese landen is *C. cephalonica* Stt. reeds waargenomen; komt oorspronkelijk van de Griekse eilanden.

12. *Corcyra cephalonica* Stt. Faunae nov. species. STAUDINGER Katalog Nr. 2.

Door de heer KUCHLEIN werden een aantal rupsen in 1947 te Amsterdam verzameld, die hij in een kleine partij rijst vond. Gezien het feit, dat *cephalonica* vooral in gedroogde zuidvruchten schadelijk kan optreden, is het zeer gewenst deze soort als inlands te melden. Dit geschiedde enige jaren geleden ook met *Aphomia gularis* Z., die toen in pakhuizen waargenomen was. (Zie DIAKONOFF, Tijdschr. v. Ent. 80 : XXXII—XXXIII, 1937). Het verdient aanbeveling om dergelijke soorten, die onder normale omstandigheden zich niet zouden kunnen handhaven, te melden om een mogelijk gevaar tijdig te herkennen.

Vervolgens worden een aantal zeldzame soorten, waaronder enkele exemplaren van een nieuwe aberratie vermeld.

13. *Fomoria weaveri* Stt. ab. *fuliginella* Vári, Tijdschr. v. Ent. 88 : 521—523, 1945 (1947).

Hoewel ik van het merendeel van de inlandse *Stigmella*-soorten vele tientallen exemplaren gekweekt heb, is dit de eerste soort, waarbij ik een opvallende aberratie waargenomen heb. Van de bijna 50 exemplaren, die ik van deze soort gekweekt heb, zijn er 4, die tot de nieuwe vorm behoren. In de literatuur heb ik nog geen melding kunnen vinden van dergelijke afwijkende vormen onder Stigmellidae.

In fig. 14 zijn de genitalia van het ♀ afgebeeld. De ovipositorlobben zijn zeer breed en iets afgeplat, apophysen dun en iets langer dan de anapophysen, die wat forser zijn; de ostium bursae heeft enkele merkwaardig gevormde chitineuse plaatjes, die echter constant van vorm blijken te zijn, ook wat de ligging ten opzichte van elkaar betreft; bursa met twee signa, die zeer lang gerekt zijn en geen vaste rand hebben, zoals in *D. turbidella* Z. Ook hier rechtvaardigen de signa een nieuw genus, zoals door Prof. BEIRNE voorgesteld is, zie onder no. 4.

14. *Nepticula regiella* H.S. Tijdens de Zomervergadering in Geulhem (Z.L.) in 1946 vond ik weer enkele mijnen van deze soort, die ik in October 1943 voor het eerst vond. De rupsen hadden de mijnen reeds verlaten, zodat ook nu geen imagines verkregen konden worden. Rups op *Crataegus*-species.

15. *Dechtiria angulifasciella* Stt. In de 3e Faunistische Mededeling (Tijdschr. v. Ent. 86 : XXV, 1943) werd deze soort reeds als inlands vermeld, waar toen alleen de mijnen bekend waren. Nu bezit ik enige imagines, uit mijnen van Nunspeet gekweekt.

Hoewel Prof. BEIRNE *D. angulifasciella* Stt. en *atricollis* Stt. voor synoniem houdt (zie zijn publicatie p. 205), kan ik om de volgende redenen dit niet zonder meer aanvaarden. In de eerste plaats zijn de voedselplanten verschillend: *Rosa* species voor *angulifasciella* en *Pirus malus* L. voor *atricollis*. Vervolgens zijn de mijnen niet gelijk van constructie. Bij *angulifasciella* is het begin van de mijn meestal langs de bladrand gelegen en met de uitwerpselen onregelmatig gevuld, de vleklijn is lang gerekt en het spoor van de uitwerpselen vertoont nog min of meer een duidelijke gang, die in de vlek opgelost is. Bij *atricollis* is het ganggedeelte als bij *angulifasciella*, doch de vleklijn is veel meer gedrongen en de uitwerpselen liggen op onregelmatige wijze aan de overgang van gang naar vlek. Zie figuren 17 en 18. Ten derde zijn de rupsen verschillend in kleur; de rups van *angulifasciella* is groenachtig wit, achterlijf enigszins geelachtig, die van *atricollis* is eenkleurig groen. Zie ook SPULER, Schmetterlinge Europas, 2: 427, 1910 en MEYRICK, 1927, Rev. Handbook: 879. Tot dusver heb ik geen imagines van *D. atricollis* Stt. uitgekweekt, ondanks de vaak grote aantallen rupsen en poppen. Hierdoor kan ik noch de genitalia van de ♂♂, noch van de ♀♀ met die van *angulifasciella* vergelijken, waarvan in fig. 13 de vrouwelijke geslachtsorganen afgebeeld zijn. De bouw van de ovipositorlobben vertoont enige overeenkomst met die van *F. weaveri* Stt., doch de anapophysen hebben hier sterk gekromde uiteinden. In de structuur van de chitineuse plaat in de ductus bursae en de signa komt *angulifasciella* zeer dicht bij *turbidella*, het signum vertoont echter aan één zijde een duidelijke rand.

16. *Eupista ahenella* Hein. Van deze soort ving ik op 23 Juni 1946 te Geulhem één ♂ op licht. Waarschijnlijk op vele plaatsen verspreid op de hogere gronden, gezien het voorkomen zowel in Zuid-Limburg als in het Gooi (zie DOETS, 1946, Ent. Ber. 12: 87).

Zie voor de genitalia van ♂ en ♀ in PIERCE: Tineina, pl. XXXVII, 1935.

17. *Eupista vitisella* Gregs. Bij het verzamelen van mijnen van *Formoria weaveri* Stt. op *Vaccinium vitis-idaea* L. vond ik te Leuvenum een zakje van deze soort, dat zeer kenmerkend is. De zak bestaat uit vele ringvormige stukjes blad op elkaar gestapeld, zie voor afbeelding in HERING, 1937, Blattminen: 549, fig. 492.

Eup. vitisella Gregs. is een zeer lokale soort, zoals ook de andere minneiders op *V. vitis-idaea* zijn.

In PIERCE, Tineina, pl. XXXV, 1935, zijn de genitalia van beide sexen afgebeeld.

18. *Pammene aurantiana* Staud. In Amsterdam ving ik op 22 Juli 1943 één ♂ van deze zeer zeldzame soort. Door SNELLEN worden één ♂ en één ♀ vermeld van vóór 1882, daarna niet meer waargenomen. Sporadisch voorkomend in Duitsland, België en Frankrijk. Rups onbekend, doch waarschijnlijk op *Acer*-species levend, daar de vlinders steeds in de nabijheid daarvan verzameld zijn. Ook het hier vermelde exemplaar werd op een *Acer*-stam gevangen op de Nieuwe Oosterbegraafplaats in Amsterdam-Oost.

De genitalia van het ♂ zijn afgebeeld in figuur 15. In de bouw van de valva en aedoeagus komt *aurantiana* dicht bij *P. regiana* Z., zo ook de vlinder zelf. De binnenrandsvlek is echter niet scherp begrensd en de gehele vleugel is min of meer met geel bestoven.

Tenslotte volgt hieronder een korte lijst van namen, die als synoniemen moeten vervallen of door oudere namen vervangen worden.

- a. *Stigmella lusatica* Schütze = *St. lapponica* Wck.
- b. *Lithocolletis amyotella* Dup. = *mülleriella* Z.
- c. „ *faginella* Z. = *maestingella* Z.
- d. „ *platanoidella* de Joann. = *joannisi* LeMarch.
- e. „ *spinicolella* Z. = *pomonella* Z.
- f. „ *tenella* Z. = *tenerella* de Joann.
- g. *Eupista apicella* Stt. = *striatepennella* Nyl. & Tengstr.
- h. „ *bicolorella* Stt. = *binderella* Koll.
- i. „ *graminicolella* Hein., *inflatae* Stt. en *nutantella* = *silenella* H.S.
- j. „ *nigricella* Stt. = *serratella* L.
- k. „ *serenella* Z. = *crocinnella* Tengstr.
- l. „ *flavaginella* auct. = *sternipennella* Zett.
- m. „ *benanderi* Kan. = *flavaginella* Z.
- n. „ *annulatella* Tengstr. = *laripennella* Zett.
- o. *Chrysoclista bimaculella* = *lathamella* Bainbr. Fletch.
- p. *Steganoptycha obtusana* Hw. = *Ancylis obtusana* Hw. De genitalia van ♂ en ♀ stemmen overeen met die van *A. derasana* Hb. waarmee de vlinder ook grote gelijkenis vertoont. (Zie PIERCE : Tortricidae, pl. XVIII, 1922).
- q. *Epiblema semifusca* Sph. = *piceana* Hw.
- r. *Bactra scirpicolana* Pierce = *robustana* Chr.

De achterste naam is de nu geldige.

Villieria, Pretoria, Zuid-Afrika, 260, 18e Laan, Juli 1950.

Iphiclides podalirius L. Een buitengewoon gelukkige vangst maakte de heer H. VAN OORSCHOT 28 Mei 1950, toen hij op de hei bij Bussum een koningspage in zijn net kreeg. Het dier is al iets afgevlogen en een van de staartjes der achtervleugels is afgebroken. Het bevindt zich nu in de collectie van de heer H. J. L. T. STAMMESHaus te Amsterdam. — Lpk.

Tweede generatie van Habrosyne piritoides Hufn. (*derasa* L.). Met *piritoides* had ik de volgende ervaring : gekweekt ab ovo, kreeg ik ongeveer de helft uit in de tweede helft van September, terwijl de rest van de poppen over blijft liggen.

J. LUKKIEN, Putmanstraat 48, Deventer.

Het raadsel van Euphyia bilineata L. (Lep., Geom.) Vergelijk Cat. Ned. Macr. IX : (689)—(690). 1 Juni 1949 ving ik een ♀ bij Soest. 13 Juni begon het eieren te leggen. Deze waren onbevruucht. 25 Juni 1950 ving ik 2 ♀♀ in de Achterhoek. Door ze af en toe met wat suikerwater te voeren, bleven ze volle 5 weken in leven en begonnen toen (begin Augustus) beide eieren te leggen. Ook deze waren weer onbevruucht ! Ik begin me nu af te vragen, hoe lang het dan wel duurt, voor een *bilineata*-♀ tot copulatie overgaat. Het enige, wat ik thans zeker weet, is, dat de eieren door deze soort los op de bodem gelegd worden en in de natuur dus wel onder het vliegen uitgestrooid worden. Ik hoop, dat in het komende seizoen ook anderen zullen trachten eieren van deze algemene vlinder te krijgen en dan niet zullen nalaten hun bevindingen mee te delen. — Lpk.